

ВІДГУК

доцента, доцента Першої кафедри акторського мистецтва
та режисури драми Київського національного університету театру, кіно і

телебачення імені І. К. Карпенка-Карого,

Заслуженої артистки України

НЕДІН ЛАРИСИ МИКОЛАЇВНИ

та кандидата мистецтвознавства, доцента,

професора кафедри майстерності актора Київського національного

університету культури і мистецтв

БАРНИЧА МИХАЙЛА МИХАЙЛОВИЧА

на творчий мистецький проєкт

НИЩУКА ЄВГЕНА МИКОЛАЙОВИЧА

**«ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ СЦЕНІЧНОГО ОБРАЗУ В
МОНОВИСТАВІ НА ОСНОВІ ПОЛПРОДОВОГО ЛІТЕРАТУРНОГО
МАТЕРІАЛУ»,**

поданого на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за

спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво»

галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проєкту та обґрунтованість його положень. У театральній практиці Є. М. Нищука екзистенція сценічних образів реалізована через використання різноманітного літературного матеріалу, зокрема лірики, епосу та драми. Так, у моновиставі “Прекрасний звір у серці!” на основі поезій Миколи Вінграновського вдається розкрити екзистенційний вимір сценічного образу поета через ліричну та епічну репрезентацію його життєвого та творчого шляху в контексті ідеології та політики радянської доби, спонукаючи до народження героїчного образу та створення трансцендентального “шляху героя” (відповідно до теоретичної моделі Дж. Кемпбелла) в парадигмі часопросторових переходів і екзистенцій.

Наприклад, лірика Павла Тичини та Миколи Вінграновського відіграє важливу роль у створенні катарсичних моментів у моновиставах, у яких грає Є. М. Нищук, завдяки універсалізації мотивів у наративі вистав. Метафори допомагають розкрити глибинну екзистенцію сценічних образів та перетворити їх із фізично-пластичних на трансцендентальні відповідно до концепції “шляху героя”. Крім того, концепт героїчного став не лише основою для наративного поля аналізованих моновистав, а й значущим елементом життя самого актора, який грав на сцені в умовах війни та був воїном ЗСУ, утілюючи у сценічних образах український наратив спротиву.

Явище поліродової взаємодії сприяє створенню синергії у творчому процесі під час роботи актора з матеріалом моновистави. Взаємодія літературного матеріалу та наративу театральної вистави, пов'язаного з режисерським задумом, дозволяє поєднати аналітичний підхід із творчим експериментом, реалізованим у речіщі театрального мистецтва. Це уможливорює відкриття нових перспектив в аспекті інтерпретації та розуміння мистецького процесу, підкреслюючи унікальність та новаторство кожної моновистави, яка репрезентує залучення поліродових форм і реалізує часопросторові екзистенції акторського амплуа..

Актуальність проблематики творчого мистецького проекту Нищука Є. М. у його виконавській реалізації та науковому осмисленні пов'язана із потребою звернення до особливостей поліродових переходів у моновиставі, які досі не були об'єктом наукового вивчення. Уперше реалізовано мистецький проєкт, побудований на акцентуванні екзистенцій сценічного образу, який переживає такі часопросторові екзистенційні переходи.

Відтак, наукова систематизація жанрових номінацій та феноменологічне окреслення стильових авторських інтенцій є актуальним і доцільним як з творчої, так і з наукової точки зору.

У науковому обґрунтуванні творчого мистецького проекту «Особливості створення сценічного образу в моновиставі на основі поліродового літературного матеріалу» Є. М. Нищук виявляє глибоку дослідницьку ерудицію та професіоналізм у вивченні та аналізі явищ поліродової взаємодії в моновиставах.

Дослідницька складова обґрунтування Нищука Є. М. є логічно структурованою, містить в собі анотацію українською та англійською мовами, вступ, три розділи та вісім підрозділів, концептуально пов'язаних між собою, висновки, список використаних джерел та додатки. У науковій праці автором чітко сформульовано мету та завдання, об'єкт, предмет та теоретико-методологічне підґрунтя дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення творчого мистецького проекту.

Автор систематизує вже наявні зарубіжні й вітчизняні погляди та теорії, а також впроваджує нові підходи та методологічні інструменти для розкриття сутності та значення поліродових явищ у моновиставах, наголошуючи на міфологічній природі жанру й розкриваючи його еволюції від найдавніших часів до епохи метамодернізму. Здійснена робота вражає глибиною та широтою вивчення проблеми, що дозволяє автору розкрити нові аспекти та висвітлити важливі характеристики цього явища в контексті театрального мистецтва ХХ–ХХІ ст. Відчутний новаторський підхід до аналізу поліродового літературного матеріалу у створенні сценічного образу.

Автор пропонує не лише дослідження змісту та форми у моновиставі, а й активне використання поліродових переходів у часопросторових екзистенціях моновистави для створення нових та оригінальних сценічних образів. Здійснена робота сприяє розвитку теоретико-методологічних та інноваційних підходів до акторської майстерності, розширенню можливостей використання літературних творів (ліричних, епічних) у театрі.

У першому розділі “Теоретико-методологічні засади дослідження поліродових явищ у моновиставах” Є. М. Нищук доводить, що концепція Н. Фрая стосовно моновистави оприявнює міфологічну й соціальну природу досліджуваного явища, у лоні якого репрезентовано форми “подвійного бачення” (“double vision”) реальності. Вияв соціально-культурних особливостей у моновиставі є важливим чинником формування символічних наративів, особливо в умовах війни. Моновистава сприяє рецептивному акцентуванню на важливих аспектах сьогодення та формуванню особливої емоційно-психологічної рецепції в глядачів. Ідеї жанрової гібридності та “плинності” в сучасних моновиставах також відображають особливу природу моновистави.

Нищук Є. М. вдалося визначити та проаналізувати ключові поняття, пов'язані з розумінням поліродових явищ у моновиставах. Серед позитивних моментів можна відзначити чітку систематизацію понять, методологічну дослідницьку базу, яка дозволяє ретельно аналізувати цей жанр театрального мистецтва. Дослідник ретельно виокремив переваги та характеристики поліродових явищ, ключові ідейно-мотивні, пластичні й образні проблемні кола, які визначають специфіку жанрових модифікацій моновистави в сучасному театрознавстві, що засвідчує високий рівень теоретичного та методологічного аспектів наукового обґрунтування.

У другому розділі наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту “Технологія акторського існування в системі поліродових переходів у моновиставах” Є. М. Нищуком, розкриваючі позиції наукової новизни проєкту, запропоновано інновації та продемонстровано актуальність шляхів реалізації акторської майстерності в контексті поліродових переходів. Автор проєкту розкриває новий погляд на технологію створення сценічних образів, враховуючи взаємозв'язок різних театральних шкіл. Він успішно поєднує традиційні методи з інноваційними підходами, що в майбутньому дасть можливість акторам ефективно

використовувати поліродові переходи для створення виразних та глибоких сценічних образів у моновиставах.

Зауважимо, що другий розділ Є. М. Нищука відзначається оригінальністю й демонструє значний внесок автора проекту у розвиток сучасної театральної естетики та акторської техніки. Є. М. Нищук розглядає та систематизує досвід різних театральних шкіл XX та XXI століть, спираючись на їхні основні поняття та принципи. Наприклад, досліджує підходи Л. Курбаса, Б. Брехта, Є. Гротовського та ін. Є. М. Нищук аналізує ці школи та інтегрує їхні принципи для створення власної системи акторського мистецтва, що сприяє розвитку та збагаченню сучасного театального досвіду. Зокрема, автором проаналізовано театральні школи Леся Курбаса, Єжи Гротовського та Бертольта Брехта, що представляють різноманітні підходи до театального мистецтва. Школа Л. Курбаса відзначається акцентом на зближенні та взаємодії між актором та глядачем, підкресленням важливості естетичного спілкування та спонтанності. Є. Гротовський пропонує асоціативно-образний театр, де підкреслюється роль глядача у творчому процесі. Школа Б. Брехта відома спрямована на створення ефекту дистанціювання, відчуження, акцентуванням соціальних проблем. Нищук Є. М. здійснює порівняння цих шкіл та показує актуальність різних прийомів для роботи з поліродовим літературним матеріалом у моновиставах.

У третьому розділі “Етапи акторської роботи в моновиставах з поліродовим матеріалом в контексті реалізації творчого мистецького проекту” Нищук Є. М. аналізує інноваційні підходи до акторської майстерності у власних моновиставках, де актор працює з поліродовим матеріалом і пропонує власну інтерпретацію сценічних образів. Розділ має практичну цінність, мистецьку актуальність у контексті вивчення нових методів акторської техніки та розширення можливостей потенціалу актора через роботу з поліродовим матеріалом у виставах “Прекрасний звір у

серці”, “Момент кохання” тощо. Мистецька актуальність полягає у представленні унікальних та інноваційних інтерпретацій, власній мистецькій інтроспекції, що дозволяє Є. М. Нищуку виявити свою мистецьку концепцію та, зрештою, акторську виразність та універсальність через нові форми репрезентації психологічних екзистенцій та часопросторів у моновиставах. У цьому контексті наукова робота Нищука Є. М. має значущість для розвитку акторської майстерності.

Також автором наголошено, що в моновиставах поліродовий матеріал може відіграти важливу терапевтичну роль, дозволяючи перетворити виставу на психодраму та використовувати життєпис героя як психотерапевтичний інструмент. Залучення біографічного матеріалу спонукає глядачів відчувати екзистенційні випробування війни. Моновистава розкриває глибину екзистенційних станів героя та знаходить психологічні співпадіння з реальними воєнними подіями в Україні, що спричиняється до арт-терапевтичного ефекту у глядачів через осмислення колективних травм. Така взаємодія між актором і персонажем підсилює психологічну незламність у глядачів, забезпечуючи арт-терапевтичну функцію моновистави.

Теоретичні та практичні розробки Є. М. Нищука відображені у спеціальному курсі за методикою та тематикою творчого мистецького проєкту «Майстерність актора в поліродовому просторі моновистави», який проводився у КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого у 2023 році. Це свідчить про успішне поєднання наукових досліджень та практичної реалізації, що, безсумнівно, отримає свою практичну імплементацію та сприятиме подальшому розвитку й вдосконаленню роботи акторів у моновиставах.

Відповідність публікацій та мистецької апробації темі творчого мистецького проєкту. Мистецька та наукова складові творчого мистецького проєкту Нищука Є. М. пройшли належну апробацію, що засвідчує практичну і теоретичну цінність здобутих автором результатів.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проекту було апробоване шляхом публікації 4 наукових статей у провідних фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних (категорії Б), 1 статті у зарубіжному періодичному фаховому виданні, участі у міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах, міжнародному мистецькому форумі «Креативна Україна» (засновником якого був автор мистецького проекту), у яких розкриваються основні концептуальні положення творчого проекту. Зазначені публікації містять самостійні результати дослідження за визначеною проблематикою та засвідчують відсутність порушення академічної доброчесності.

Наукові публікації автора проекту, що включають аналіз сценічного простору, репрезентацію “шляху героя”, модифікації жанру та реалізацію мотиву “відродження” в моновиставах, демонструють важливість та актуальність вивчення аспектів театрального мистецтва та внесок цих досліджень до театрознавства. Публікації оприлюднені у фахових виданнях категорії Б, що підтверджує їхню значущість у науковому дискурсі та сприяє розвитку театрознавства й мистецтвознавства загалом.

Відзначимо, що представлення власних наукових досягнень у фахових публікаціях та під час виступу на міжнародних, всеукраїнських конференціях, круглих столах, міжнародних мистецьких форумах є важливим етапом у розвитку наукової кар'єри. П'ять наукових статей, у яких докладно висвітлено основні положення наукового обґрунтування стосовно поліродових особливостей жанрових модифікацій моновистави, демонструють високий рівень наукового мислення й самобутність представленої до захисту наукової концепції Є. М. Нищука.

Зауважимо, що протягом навчання в аспірантурі результати апробації мистецької складової проекту демонструвалися у вигляді моновистав, які стали об'єктом дослідження, на міжнародних фестивалях, зокрема на Міжнародному театральному фестивалі у Австрії (м. Відень,

листопад, 2021 р.); Міжнародному театральному фестивалі до 100-річчя Ф. Дюрренматта. (м. Невшатель, Швейцарія, січень, 2021 р.), на сценах провідних театрів України. За цей час було показано 178 моновистав “Момент кохання” в Національному драматичному театрі ім. І. Франка та 68 моновистав “Прекрасний звір у серці!” у КАМТМ “Сузір’я”, що дозволило привернути увагу широкої аудиторії, зокрема й фахових театрознавців.

Презентація творчого проєкту “Народження героїчного” 21 грудня 2023 року в КАМТМ “Сузір’я”, у Києві акцентувала на важливості й актуальності досліджуваної проблематики, її реалізації в розробленому мистецькому проєкті.

Рівень виконання творчого мистецького проєкту. Творча мистецька складова проєкту “Народження героїчного” актуалізувала практичні форми взаємодії актора в часопросторах і екзистенціях, у яких представлено форми поліродової взаємодії. Моновістава оприявнила перед глядачем естетику та символіку шляху героїчного. Мистецький проєкт спонукає глядачів до сприйняття й осмислення сучасних цінностей та викликів в умовах війни в Україні.

На матеріалі моновистав у проєкті “Шлях героїчного” було здійснено реактуалізацію концепцій Дж. Кемпбелла та К.-Г. Юнга через аналіз моновістави як “шляху героя” та розкриття архетипних образів. Концепція моногероя, що, відповідно, визначає розвиток мономіфу, виявилася ключовою для консолідації національного наративу під час війни. Головний герой вистави “Шлях героїчного” проходить шлях, який асоціюється з сучасними подіями, оприявнюючи символічну перемогу життя над смертю. Через візуальне відтворення образів війни реалізується художня виразність та психологічна достовірність мотиву боротьби героя, що розкриває філософію життя як миті та наголошує на цінностях життя в онтологічному вимірі.

Вищезазначене дає підстави дійти висновку, що творчий мистецький проект та його наукове обґрунтування виконані на високому фаховому рівні, відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо робіт цього напрямку, мають мистецьку цінність та наукову новизну. З огляду на це резюмуємо, що творчий мистецький проект «Особливості створення сценічного образу в моновиставі на основі поліродового літературного матеріалу» може бути рекомендований до захисту, а його автор Нищук Євген Миколайович заслуговує на присудження освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 026 Сценічне мистецтво, галузі знань 02 Культура і мистецтво.

Заслужена артистка України, доцент,
доцент Першої кафедри акторського мистецтва
та режисури драми
Київського національного університету
театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого

НЕДІН Л. М.

Підпис *Недін Л. М.*
ЗАСВІДЧУЮ

ПРОВІДНИЙ ІНЖЕНЕР
ВІДДІЛУ КАДРІВ

Школяр Колесник

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри майстерності актора
Київського національного університету
культури і мистецтв

БАРНИЧ М. М.

Підпис _____
Начальник ВК *Барнич М. М.*
" " _____
" " _____

